

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

כבא בתרא דף לג

אדם גדול הוא

"קריביה דרב אידי בר אבין שכיב ושבק דיקלא, רב אידי אמר אנא קריבא טפי, וההוא גברא אמר אנא קריבא טפי. לסוף אודי ליה דאיהו קריב טפי. אוקמה רב חסדא בידיה. אמר ליה, ליהדר לי פירי דאכיל מההוא יומא ועד השתא. א"ל זהו שאומרים עליו אדם גדול הוא, אמאן קא סמיך מר, אהאי, הא קאמר דאנא מקרבנא טפי".

בספר יד אליהו מציין שמקור כינוי זה על רב אידי בר אבין מופיע בשבת כג, ב - "רב הונא הוה רגיל דהוה חליף ותני אפיתחא דרבי אבין נגרא דהוה רגיל בשרגי טובא, אמר תרי גברי רברבי נפקי מהכא, נפקי מינייהו רב אידי בר אבין...". נמצא שרב אידי בר אבין היה נקרא אדם גדול קודם לידתו.

ובספר חוקי רצונך להגרי"ח סופר שליט"א (ה"ב ס"א) מוסיף שמדוקדק היטב דברי רב חסדא "זהו שאומרים עליו אדם גדול הוא", דהאומר הוא רב הונא בעובדא הנ"ל בשבת.

ובבן יהוידע (שבת שם) מעיר על הלשון "רברבי", שידוע שכל רבני א"י מכונים בשם 'רבי', וחכמי בבל בשם 'רב'. וידוע כי יש עדיפות בחכמי א"י מה שאין בחכמי בבל, כי חכמי א"י נוחין זל"ז בהלכה משא"כ בחכמי בבל, ויש עדיפות בחכמי בבל שהם חריפים יותר מחכמי א"י, לכן קראם רברבי כלומר שיהיו חכמים גדולים שתהיה להם עדיפות של רב הנמצא בחכמי בבל בחריפות, ותהיה להם עדיפות של רבי הנמצא בחכמי א"י.

דף לד

כל דאלים גבר

השטמ"ק מבאר ש'כל דאלים גבר' הוא הסתלקות של בית הדין. אך הרא"ש נקט שעי"ז ניכר מי הוא הבעלים, דמי שהדבר באמת שלו יתאמץ יותר.

בספר רמתיים צופים (סי' ו, יט) מביא דבמדרש תהלים (עו) מתואר דיון בין השבטים כשעמדו על ים סוף, וכשהגיע בנימין ורצה להכנס לים, רגמו אותו בני יהודה ונכנסו לפניהם. ולכך זכה יהודה למלכות. וצ"ב שהרי סו"ס בנימין הקדים את יהודה. ומבאר ע"פ היסוד של הרא"ש בדין כל דאלים גבר, שהמתגבר על חבריו מוכח מכך שהוא יותר שייך לדבר.

ומוסיף שכך צריך להיות בימי האדם, שעליו להתגבר על היצה"ר כדי להוכיח מה הוא באמת רוצה.

בתיקון"ז (תיקון סט) איתא שיש בחינת עץ הדעת טוב ורע ובו בחינת 'כל דאלים גבר' - או שהטוב מתגבר או ח"ו הרע. ומבאר הגר"א (דף קכו, א בדפוס וילנא) שיש בחינה זו אצל כל אדם וכן אצל עם ישראל. יש טוב ורע בכל עת, אלא שהנידון הוא מי מתגבר על מי. וכן הוא בתולדות עם ישראל שבכל דור יש ערבוב טוב ורע, חוץ מזמן שלמה המלך שהיה הכל טוב. מסיים הגר"א שעל ביאת בן דוד נאמר שהוא מגיע בדור שכולו זכאי או כולו חייב. כלומר, משיח מגיע על דבר שהוא מוחלט. אך עד אז יש מצב של ערבוב.

ולאמור בדברי הרא"ש, המצב של כדא"ג הוא שההתגברות מוכיחה מי הוא הבעלים האמתי. ולאורך כל ימות העולם על זה נטושה המערכה.

דף לה

שודא דדייני

הרשב"ם סובר וכן שיטת רש"י בשאר מקומות, ששודא היינו שהדיין ישער למי הנותן היה רוצה יותר לתת. והתוס' ס"ל דמה שירצה הדיין יעשה.

מצאנו חידוש עצום במי השילוח (פרשת פנחס), אשר רבים לא הסכימו לקבלו. וכך כתב: "לא יעלה על הדעת שזמרי היה נואף ח"ו, כי מן הנואף לא יעשה הקב"ה פרשה בתורה. אלא שפעמים צדיק עובר עבירה, וסיבת הדבר היא שהקב"ה רוצה שהדבר ייעשה".

ותלמידו רבי צדוק הכהן (צדקה"צ אות מג) מבהיר שכל מבט זה שייך רק אחרי המעשה, אבל קודם המעשה לא יכול האדם לקבוע דבר כזה, כי אולי יש לו כוח לכופף היצר.

ומבאר מי השילוח שזמרי החליט שהחיבור עם כזבי הוא ראוי מן שמיא. ואכן בשער מאמרי חז"ל לאריז"ל (דף ח"ג) מובא שראויה היתה כזבי לזמרי אלא שאכלה פגה, שהיתה צריכה להתגייר, וזמרי טעה ונשאה מוקדם מדי. והעובדה שזמרי התכוין לשם שמים מובאת כבר באריז"ל (וכן בר"צ הכהן תקנת השבין ס"ו ו כתב שהיתה לו כוונה לשם שמים ואינו נואף בעלמא).

וממשיך המי השילוח שהיה באמת ספק אם זמרי מתכוין רק לשם שמים או שמעורב כאן יצה"ר. וכן במעשה הקנאות של פנחס נופל אותו ספק. ומה עשה משה רבינו - שודא דדייני. כלומר משה היה צריך להחליט מי מהם מתכוין יותר לש"ש, והחליט שפנחס הוא זה שעושה לש"ש, שפנחס היה קרוב של משה. ומסיים שבאמת פנחס לא תפס את החשבון של זמרי, אך כיון שעשה לשם שמים הסכים עמו הקב"ה ונתן לו שכרו.

ולמד האו"ש פתרון הדבר מסוגיין, שבויוכוח בין בעל הקרקע לבעל האילנות אמרינן שמסתבר שקנה אילנות באופן שיכול להחזיק אותם בקרקע, כך מי שקנה את סיומי החומש בודאי הכוונה היתה שאם הדבר סותר לקנייה אחרת, הוא יקבל את העליה, והאחר יקבל את העלייה הקודמת. דהיינו שלומדים שהקנייה צריכה להיות כזו שניתן להחזיק בה.

ונסיף על כך, שהפנים יפות (במדבר יח, ח) מבאר הנאמר בפרשת קורח שהקב"ה נתן לכהנים תרומה, וקשה שהרי תרומה נוהגת רק בא"י, וא"כ הוי דבר שלבל"ע, ואיך קנו אותה הכהנים. ומיישב שכשם שמצינו כאן שהקונה אילנות זוכה גם בקרקע שמחזיקה את האילנות, כך הקב"ה שנתן לכהנים תרומה נתן גם את הקרקע שמחזיקה את התרומה, והם זכו בקרקע שבא"י. ומוזה יוצא חידוש עצום להלכה שיש לכהנים חלק ממש בקרקע א"י. והדבר צ"ת.

דף לח

מרחק של שנה

"אמר רבי יהודה לא אמרו ג' שנים, אלא כדי שיהיה באספמיה, ויחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבוא לשנה אחרת".

ומבאר הרשב"ם שנקט מהלך שנה, דיותר ממהלך שנה אין דרך להתרחק מביתו.

רבי ראובן מרגליות מבאר ע"י חשבון נפלא דשנה היא בדוקא.

דאיתא בגמ' בפסחים (צד, א) דגודל העולם הוא שיתא אלפי פרסאי, וכיון שהעולם עגול נמצא שהיקף העולם הוא שיתא אלפי פרסאי, וממילא שהנקודה הכי רחוקה שאפשר להתרחק מנקודה אחרת היא במרחק שלשה אלפי פרסאי (הצד שכנגד בעיגול). והנה בשנה ישנם שס"ה ימים (שנת חמה) אבל אין אפשרות הליכה בכולם שהרי ישנם שבתות וימים טובים שעולים בסך ששים וחמשה ימים, והחשבון הוא: ישנם נ"ב שבתות בשס"ה ימים, ומספר הימים טובים, כולל יו"ט שני הוא י"ג: ב' ימים ר"ה, יוה"כ, ד' ימים בסוכות, ד' ימים בפסח וב' ימים בשבועות. ס"ה ס"ה יום.

א"כ ישנם שלוש מאות ימים להליכה, ובהיות שהליכת יום לאדם היא עשרה פרסאות (גמ' פסחים שם) הרי שעד שלוש מאות יום יבוא עד לנקודה המקבילה כשילך יום יום. כלומר דהמקום הרחוק ביותר בכדור הארץ הוא מרחק של שנה אחת אם הולך יום יום. וזו חריפות נפלאה.

אלא שיש להעיק שלפ"י נמצא שהמהלך צריך להיות בכל יום ויום בלא הפסקה, ובשלמא במהלך שבאים להודיע לבעל השדה ניחא דהוי אנשים שונים מטעם חברך חברא איתא ליה וכו', אבל בשנה שבא למחות צריך ללכת כל יום ויום בלא הפסקה, וזה קשה קצת שכך חייבוהו חכמים לעשות כדי שיוכל למחות. וצ"ע.

זהו החידוש הגדול של המי השילוח, שרבים התנגדו לכך. ואף שיש מקורות נוספים שזמרי התכוין לשם שמים כדלעיל, אך החידוש הגדול שלו הוא שהיתה כאן הכרעה אמצעית של שודא.

דף לו

מידא לידא משלמי

אף שהגדרות אין להן חזקה, משום שהולכות מעצמן מרשות לרשות, מ"מ העיזים מסורות לרועה, ושם יש חזקה. ואף בבוקר ובערב, כיון שבנהרדעא שכיחים טייעי שגונבים את העיזים, מוסרים את הבהמות מיד ליד.

והזכיר מו"ר הגר"מ שפירא זצ"ל בשיעורי רבב"ח (וראו לציין שבימים אלה, לאחר עבודה של י"ג שנה, הנני זוכה להוציא לאור הספר 'נחותי ימא' המכיל את שיעוריו אלה) את המעשה שסיפר חתנו של הח"ח - רבי מנדל זקס:

פעם נכנס אדם לח"ח ואמר לו אודות הפסוק "ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו", מהו 'צאן ידו', אלא שהקב"ה מקפיד שכיון שיש גויים שמצירים לישראל, הרי "מידא לידא משלמי", ואינו מוציאם מתחת ידו. הח"ח נהנה מאד מוורט זה וחזר עליו כמה פעמים. ובספר משבצות זהב כתב שהח"ח הביא פירוש זה מהבלן דראדין. ומוסיף שזה הביאור במה שביקש משה מהקב"ה למנות מנהיג "ולא תהיה עדת ישראל כצאן אשר אין להם רועה", והיינו שלא יהיה עם ישראל שעה אחת ללא מנהיג, ועל כן היה חשוב למשה למנות מנהיג כבר בחייו. שיהיו כצאן שלא יהיה הפסק בהנהגתם. וכן הוי דיהושע נתמנה בחייו.

דף לז

עין יפה לגבי אילנות

כשאדם מכר קרקע לאחד ואילנות לאחר, בעל האילנות קנה גם קרקע אליבא דרב פפא, ומשום דאל"כ כשייבש הקרקע יצטרך לקנות קרקע מהקונה השני. ובע"ב מבואר שכשם שמכר לבעל הקרקע בעין יפה, כך מכר לבעל האילנות בעין יפה.

האור שמח (הל' תפילה ג, כ) דן בשני בני אדם שקנו עליות של כל משך השנה, אחד קנה את העליה שלפני האחרון בכל שבוע (בדרך כלל 'שישי'). השני קנה את העליה שמקבלים בסוף כל חומש ("חזק"). ובאותה שנה פרשת שקלים חלה בפרשת פקודי והיתה שבת ראש חודש, שקוראים לשישי את העליה האחרונה בחומש שמות, בשביעי קוראים ראש חודש, ובמפטיר קוראים שקלים. התגלע ויכוח על העליה החותמת את חומש שמות, שהאחד טוען שהיא מגיעה לו כיון שקנה את העליה שקודם האחרונה. והשני טוען שהיא מגיעה לו כיון שקנה את סיומי החומשים.